

Oponentský posudok pre habilitačné konanie
Mgr.art. Olja Triaška Stefanovič, ArtD
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislava

Život a tvorbu Mgr. art Olji Triašky Stefanovič, Art.D. sledujem už viac ako desaťročie. Poznám ju ako študentku, pedagogičku, umelkyňu, fotografku, výskumníčku, aktívnu a sebavedomú občianku, feministku, moderátorku, priateľku, kolegyňu, spolupracovníčku, matku a manželku. Svoje identity a roly naplňa s plným nasadením, čo je pri toľkých rolách takmer nemožné, ale v jej prípade to plné nasadenie umožňuje jej nevyčerpatel'ná pozitívna energia, ktorú dokonca ešte aj rozdáva. Môžem o nej tvrdiť, že je skutočnou „Polyfunkčnou ženou“ súčasnej doby.

Olja Triaška Stefanovič má k fotografii konceptuálny prístup, je renomovanou a úspešnou expertkou na fotografovanie architektúry. Jej konceptuálne fotoeseje sú kritickou reflexiou minulosti a súčasnosti pre budúcnosť. Pritom každá fotografia jej esejí alebo sérií má svoj vlastný príbeh, vytvára reťaz menších príbehov, z ktorých vzniká celkový obsah.

Ako fotografka architektúry chápe pôvodný zámer architekta či architektky, vžíva sa do jeho či jej pozície a zároveň prezentuje svoj vlastný názor. Snaží sa dokumentovať a komentovať. Na jej fotografiách väčšinou chýba ľudská postava, ktorá je prítomná len prostredníctvom absencie, ale jej príbeh je vždy o človeku.

Olja Triaška Stefanovič fotografuje opustené pamätníky, zničené budovy, prázdne verejné priestory, pričom zachováva kvalitu stavaného prostredia. V ťažisku jej koncepcie je kritická spoločensko-politicko-geografická reflexia kontextu, v ktorom žijeme.

Vytvorenie jednotlivých jej sérií alebo esejí trvá väčšinou niekoľko rokov. Napríklad jej raná séria *Bývalé priestory* (2002-2012), v ktorej zdokumentovala stratené bratislavské miesta, pričom už samotný výber lokalít nesie v sebe politikum a kritiku, alebo jej fotografická séria *Diery* z obdobia 2005 - 2012, v ktorej fotografovala opustené miesta, na ktoré sa viackrát vracala a fotografovala ich v rôznej atmosfére. *Pink Shadows* (2009) je fotografická séria, v ktorej tematizuje pseudo-súkromný a verejný priestor. Aj v jej sériách chýba prítomnosť človeka. Autorka charakterizuje svoj fotografický cyklus „ako príbeh o priestore, ktorý manipuluje, asimiluje ľudské osudy a realitu.“

Vo fotografických cykloch, inštaláciách a interdisciplinárnych projektoch *This could be a place for nice life* (2013), *Štafeta mladosti* (2014) a *As if it never happened* (2017), ako aj v jej súčasnom veľkolepom umelecko-výskumnom projekte *Bratstvo a jednota*, sa zaoberá juhoslovanskou minulosťou. Snaží sa zaujať súčasný postoj k histórii, rekapitulovať, skúmať osobnú aj kolektívnu pamäť: „*Sústred'ujem sa na pojem bratstva a jednoty, jeho význam, ako aj na otázku identity štátu, rozpadu štátu, pamätníkov a ich vzťahu k pamäti (našej osobnej, ale aj generačnej či kolektívnej). Skúmam dôsledky vojny a pocit kolektívnej viny.*“

Dokumentuje, ale neobjektívizuje skutočnosť, ale ju dotvára svojím osobným príbehom, svojimi pocitmi. Vracia sa na dôležité miesta bývalej Juhoslávie, mapuje miesta a pamätníky osudných udalostí. Spracúva vlastné a historické traumy.

Pracuje so srbsko-slovenskou bratislavskou identitou. Súbežne pracuje na téme otvorenej série *Nová Bratislava* (2018), ktorá jej umožňuje postupne zmapovať, spoznávať a zdokumentovať obrovskú zmenu, ktorou prechádza jej novozvolený domov. Olja Triaška Stefanovič tvrdí, že má okrem pôvodnej srbskej domoviny aj druhý domov – Bratislavu.

Keď sa mi dostala do rúk geniálna publikácia Henriety Moravčíkovej o Friedrichovi Weinwurmovi a uvidela som tie výnimočné architektonické zábery, vyhládala som meno

fotografa a s radosťou som si uvedomila, že autorkou fotografií je Olja. Dovtedy som poznala najmä jej série konceptuálnych fotografií s vlastnou témou. Autorka za túto fotografickú esej o architektovi získala – a plným právom - cenu “Fotografka roka 2015“, ktorú vyhlasuje a organizuje Stredoeurópsky dom fotografie v Bratislave. Aj v tejto publikácii si pri dokumentovaní zachovala vlastný štýl a zostala verná svojej téme. Vo svojej tvorbe dôsledne vypovedá o histórii, politike, ľudskej kultúre, pamäti, zániku a zachovávaní. Jej fotografie architektúry urobili na mňa veľmi silný dojem. Majú v sebe všetko, čo očakávam od fotografie tohto druhu. Olja obohacuje obsah o vlastný príbeh, vytvára fotoeseje, ktoré vypovedajú o danej téme jej jazykom.

Z tohto dôvodu som sa rozhodla prizvať ju aj do svojho projektu Eastern Sugar, ktorý bol začiatkom nášho spoločného umeleckého príbehu. Precestovali sme spolu miesta dejín slovenského – československého cukrovarníctva a spolupracovali sme na fotografickej časti Archívu. Pre túto kooperáciu som si vybrala tú najlepšiu spolupracovníčku. Nás prístup je v mnohých ohľadoch podobný, snažíme sa pochopiť minulosť, snažíme sa o objektívnosť výskumu, pričom do výsledku vnášame svoj subjektívny názor. Spôsob, akým sme spolupracovali, je podľa môjho názoru celkovo príznačný aj pre Olju: feministická kritika - de-hierarchizované vnímanie priestoru a architektúry.

Akademická dráha Mgr.art. Olji Triašky Stefanovič je úzko spojená s VŠVU v Bratislave, kde nielen študovala, ale kde spoločne s kolegami a kolegyňami formuje súčasnú tvár a štruktúru školy. Zastáva pozíciu vedúcej Katedry fotografie a nových médií, je asistentkou ateliéru docentky Jany Hojštricovej, ArtD. A vyučuje predmet Fotoknihy aj pre zahraničných študentov. Tento predmet vyučovaný v anglickom jazyku považujem za mimoriadne dôležitý aj z hľadiska internacionalizácie vysokých škôl, pretože vzhľadom na spoločenské a politické dianie v našom regióne a v strednej Európe je mimoriadne dôležité zabezpečiť na akademickej pôde študentom možnosť výmeny skúsenosti so zahraničnými študentami. Rozširuje medzinárodný rozmer školy. Za svoje šesťročné pôsobenie na VŠVU bola hosťujúcou pedagogičkou až sedemkrát v piatich krajinách. Veľmi intenzívne spolupracuje so zahraničím, je vystavujúcou autorkou a iniciátorkou medzinárodných workshopov. Nadväzuje pre školu nové zahraničné kontakty.

Mgr. art Olju Triašku Stefanovič, ArtD. považujem za vhodnú a oprávnenú kandidátku na umelecko-pedagogický titul docent a preto Umeleckej rade Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave odporúčam udeliť jej akademický titul „docentka“ v odbore výtvarné umenie.

V Dunajskej Strede, 22.11.2019

Prof. Ilona Németh, DLA